Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

zo 16. januára 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Súdna právomoc v občianskych a obchodných veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Zodpovednosť za chybný výrobok — Výrobok vyrábaný v jednom členskom štáte a predávaný v inom členskom štáte — Výklad pojmu ‚miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti' — Miesto, kde došlo k príčinnej udalosti"

Vo veci C-45/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Rakúsko) z 28. novembra 2012 a doručený Súdnemu dvoru 28. januára 2013, ktorý súvisí s konaním:

Andreas Kainz

proti

Pantherwerke AG,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia M. Safjan (spravodajca) a J. Malenovský,

generálny advokát: N. Jääskinen,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— A. Kainz, v zastúpení: K. Kozák, Rechtsanwalt,

— rakúska vláda, v zastúpení: A. Posch, splnomocnený zástupca,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: S. Brighouse, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci S. Lee, barrister,

— Európska komisia, v zastúpení: W. Bogensberger a A.-M. Rouchaud-Joët, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o súdnej právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Kainzom, bydliskom v Salzburgu (Rakúsko), a spoločnosťou Pantherwerke AG so sídlom v Nemecku vo veci žaloby o náhradu škody z titulu zodpovednosti za chybné výrobky podanej pánom Kainzom po úraze, ktorý utrpel v Nemecku na bicykli vyrobenom v tomto členskom štáte spoločnosťou Pantherwerke AG, ktorý však nadobudol od maloobchodného predajcu v Rakúsku.

Právny rámec

Nariadenie č. 44/2001

3 Odôvodnenia 2, 11, 12 a 15 nariadenia č. 44/2001 stanovujú:

„(2) Niektoré odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a uznávanie a výkon rozsudkov bránia zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Vyžadujú sa ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach a zjednodušujúce formálne náležitosti na účely rýchleho a jednoduchého uznávania a výkon rozsudkov členských štátov viazaných týmto nariadením.

…

(11) Normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. Bydlisko (sídlo) právnickej osoby treba definovať osobitne, aby boli spoločné pravidlá prehľadnejšie a vyhlo sa konfliktu právomoci.

(12) Okrem bydliska žalovaného musia byť k dispozícii aj alternatívne kritériá právomoci založené na úzkej väzbe medzi súdom a žalobou alebo na účely uľahčenia efektívneho výkonu súdnictva [riadneho výkonu spravodlivosti – *neoficiálny preklad*].

...

(15) V záujme harmonického výkonu súdnictva je potrebné minimalizovať možnosť súbežných konaní a zaručiť, že sa v dvoch členských štátoch nevydajú nezlučiteľné rozsudky. …“

4 Články 2 až 31 tohto nariadenia, ktoré patria do kapitoly II, upravujú pravidlá právomoci.

5 Oddiel 1 tejto kapitoly nazvaný „Všeobecné ustanovenia“ zahŕňa článok 2 ods. 1, ktorý znie:

„Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.“

6 Článok 3 ods. 1 uvedeného nariadenia, ktorý patrí do toho istého oddielu, stanovuje:

„Osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe princípov upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly.“

7 Článok 5 ods. 3 tohto nariadenia patrí do oddielu 2 kapitoly II tohto nariadenia, nazvaného „Osobitná právomoc“. Toto ustanovenie znie takto:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

…

3. vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok“.

Nariadenie (ES) č. 864/2007

8 V zmysle odôvodnenia 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (RÍM II) (Ú. v. EÚ L 199, s. 40):

„Vecná pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia by mali byť zlučiteľné s [nariadením č. 44/2001] a nástrojmi, ktoré sa zaoberajú rozhodným právom pre zmluvné záväzky.“

9 Toto nariadenie vo svojom článku 5 s názvom „Zodpovednosť za výrobok“ stanovuje:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý článok 4 ods. 2, mimozmluvný záväzok vyplývajúci zo škody spôsobenej výrobkom sa spravuje:

a) právnym poriadkom krajiny, v ktorej mala poškodená osoba svoj obvyklý pobyt v čase vzniku škody, ak bol v tomto štáte výrobok uvedený na trh, alebo ak sa neuplatní toto ustanovenie

b) právnym poriadkom krajiny, v ktorej sa výrobok nadobudol, ak bol v tejto krajine výrobok uvedený na trh, alebo ak sa neuplatní toto ustanovenie

c) právnym poriadkom krajiny, v ktorej vznikla škoda, ak bol v tejto krajine výrobok uvedený na trh.

Ak však osoba, o ktorej sa tvrdí, že je zodpovedná, nemohla rozumne predvídať uvedenie výrobku alebo výrobku rovnakého druhu na trh v krajine, ktorej právny poriadok sa má uplatniť podľa písmen a), b) alebo c), rozhodným právom je právny poriadok krajiny, na území ktorej má osoba, o ktorej sa tvrdí, že je zodpovedná, svoj obvyklý pobyt.

2. Ak je zo všetkých okolností veci zrejmé, že civilný delikt má zjavne užšiu väzbu s inou krajinou než s krajinou uvedenou v odseku 1, uplatní sa právny poriadok tejto inej krajiny. Zjavne užšia väzba s inou krajinou sa môže zakladať najmä na už existujúcom vzťahu medzi stranami, ako napríklad zmluva, ktorý je úzko spojený s predmetným civilným deliktom.“

Smernica 85/374/EHS

10 Článok 11 smernice Rady 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky (Ú. v. ES L 210, s. 29; Mim. vyd. 15/001, s. 257), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 1999/34/ES z 10. mája 1999 (Ú. v. ES L 141, s. 20; Mim. vyd. 15/004, s. 147), stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia v rámci svojich právnych predpisov, aby sa práva udelené poškodenej osobe v zhode s touto smernicou premlčali po uplynutí 10-ročnej lehoty, plynúcej od doby, keď dal výrobca do obehu výrobok, ktorý spôsobil škodu, s výhradou prípadu, že medzitým poškodená osoba podnikla kroky proti výrobcovi."

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

11 Pantherwerke AG je spoločnosť so sídlom v Nemecku, ktorá vyrába a predáva bicykle. Pán Kainz, ktorý má bydlisko v Salzburgu, si 3. novembra 2007 kúpil od Funbike GmbH, spoločnosti, ktorá má sídlo v Rakúsku, bicykel, ktorý vyrobila spoločnosť Pantherwerke AG. Keď sa pán Kainz 3. júla 2009 na tomto bicykli bicykloval v Nemecku, spadol a pri tomto páde sa zranil.

12 Pred Landesgericht Salzburg pán Kainz požadoval od spoločnosti Pantherwerke AG z titulu zodpovednosti za chybný výrobok zaplatenie sumy 21 200 eur, zvýšenej o úroky a ostatné výdavky, ako aj konštatovanie zodpovednosti tejto spoločnosti za budúce škody vyplývajúce z nehody. Podľa pána Kainza bol jeho pád spôsobený tým, že sa konce vidlice oddelili od vidlice bicykla. Spoločnosť Pantherwerke AG je ako výrobca zodpovedná za túto výrobnú vadu.

13 Žalobca sa na účely odôvodnenia právomoci súdu, ktorý začal konanie, odvoláva na článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, sa nachádza v Rakúsku, pretože tu bol bicykel uvedený na trh v tom zmysle, že na tomto mieste bol bicykel k dispozícii konečnému používateľovi v rámci komerčného predaja.

14 Spoločnosť Pantherwerke AG spochybňuje medzinárodnú právomoc rakúskych súdov. Miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, sa podľa nej nachádza v Nemecku. V Nemecku jednak prebiehal výrobný proces výrobku a jednak bol výrobok uvedený na trh v tomto členskom štáte jeho odoslaním zo sídla tejto spoločnosti.

15 Obidva súdy konajúce o žalobe podanej pánom Kainzom odmietli tak v prvostupňovom, ako aj v odvolacom konaní svoju medzinárodnú právomoc.

16 Vnútroštátny súd, ktorý koná o opravnom prostriedku „Revision", považuje za potrebné objasniť pojem miesto, kde došlo k príčinnej udalosti v oblasti zodpovednosti za chybné výrobky.

17 Za týchto podmienok sa Oberster Gerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa formulácia ‚miest[o], kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti]', uvedená v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, v oblasti zodpovednosti za chybné výrobky vykladať v tom zmysle, že:

a) miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti (‚Handlungsort'), sa rozumie miesto sídla výrobcu;

b) miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti (‚Handlungsort'), sa rozumie miesto, kde bol výrobok uvedený na trh;

c) miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti (‚Handlungsort‘) sa rozumie miesto, kde používateľ nadobudol výrobok?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku písm. b):

a) je výrobok uvedený na trh vtedy, keď opustil výrobný proces vykonávaný výrobcom a vstúpil do procesu uvádzania na trh, v ktorom sa ponúka verejnosti na účely použitia alebo spotreby?

b) je výrobok uvedený na trh vtedy, keď sa štruktúrovane distribuuje konečným spotrebiteľom?“

O prejudiciálnych otázkach

18 Svojimi prejudiciálnymi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate snaží zistiť, ako treba v prípade spochybnenia zodpovednosti výrobcu za chybný výrobok vykladať článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 s cieľom určiť miesto príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti.

19 Aby bolo možné odpovedať na túto otázku, treba najprv pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry sa ustanovenia nariadenia č. 44/2001 majú vykladať autonómne s prihliadnutím na jeho systematiku a ciele (pozri najmä rozsudky zo 16. júla 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Zb. s. I-6917, bod 17, a z 3. októbra 2013, Pinckney, C-170/12, bod 23).

20 Ďalej treba spresniť, že hoci z odôvodnenia 7 nariadenia č. 864/2007 vyplýva, že normotvorca Únie sa snažil zabezpečiť súlad medzi nariadením č. 44/2001 na jednej strane a vecnou pôsobnosťou, ako aj ustanoveniami nariadenia č. 864/2007 na druhej strane, nemožno z toho vyvodiť, že ustanovenia nariadenia č. 44/2001 sa majú vykladať s ohľadom na ustanovenia nariadenia č. 864/2007. Sledovaný súlad nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, že ustanoveniam nariadenia č. 44/2001 sa prizná výklad odporujúci systematike a cieľom tohto nariadenia.

21 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že systém rozdelenia všeobecných právomocí upravený ustanoveniami patriacimi do kapitoly II nariadenia č. 44/2001 je založený na všeobecnom pravidle uvedenom v jeho článku 2 ods. 1, podľa ktorého sa osoby s bydliskom na území členského štátu bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu. Len v prípade, že sa neuplatní všeobecné pravidlo právomoci súdnych orgánov v mieste sídla alebo bydliska žalovaného, upravujú ustanovenia kapitoly II, oddielu 2 nariadenia č. 44/2001 viacero pravidiel osobitnej právomoci, medzi ktoré patrí aj pravidlo podľa článku 5 ods. 3 tohto nariadenia (rozsudok z 18. júla 2013, ÖFAB, C-147/12, bod 30 a citovaná judikatúra).

22 Tieto pravidlá osobitnej právomoci sa majú vykladať reštriktívne, pričom nemožno pripustiť výklad prekračujúci rámec prípadov výslovne uvedených v tomto nariadení (rozsudok ÖFAB, už citovaný, bod 31 a citovaná judikatúra).

23 Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že v prípade, ak miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá môže zakladať nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, a miesto, kde táto skutočnosť viedla k spôsobeniu škody, nie sú totožné, má sa formulácia „miest[a], kde došlo… ku skutočnosti, ktorá zakladá… nárok [z mimozmluvnej zodpovednosti]“ použitá v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 chápať v tom zmysle, že zahŕňa jednak miesto, kde bola škoda spôsobená, a jednak miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, ako aj miesto príčinnej udalosti, v dôsledku ktorej táto škoda vznikla, a preto možno žalovaného žalovať podľa výberu žalobcu na súde jedného alebo druhého z týchto dvoch miest (pozri najmä rozsudky Zuid-Chemie, už citovaný, bod 23, a Pinckney, už citovaný, bod 26).

24 Keďže určenie jedného z týchto kritérií väzby musí umožniť určiť právomoc súdu, ktorý je objektívne najviac spôsobilý posúdiť, či sú splnené skutočnosti zakladajúce zodpovednosť žalovaného, môže vo veci konať len ten súd, v ktorého obvode sa nachádza relevantné kritérium väzby (pozri rozsudok Pinckney, už citovaný, bod 28 a citovanú judikatúru).

25 Je nesporné, že vnútroštátny súd sa v rámci sporu vo veci samej, v ktorom koná, pýta výlučne na určenie miesta, kde došlo k príčinnej udalosti.

26 Súdny dvor už v tejto súvislosti spresnil, že toto miesto sa v prípade zodpovednosti za chybný výrobok nachádza tam, kde sa odohrala samotná skutočnosť, ktorá poškodila výrobok (pozri v tomto zmysle rozsudok Zuid-Chemie, už citovaný, bod 27). V zásade táto skutočnosť nastáva na mieste, kde je predmetný výrobok vyrobený.

27 Keďže blízkosť k miestu, kde sa odohrala samotná skutočnosť, ktorá poškodila výrobok, prispieva najmä z dôvodu, že na tomto mieste možno zhromaždiť dôkazné prostriedky preukazujúce predmetné pochybenie, k hospodárnosti konania a tým aj k riadnemu výkonu spravodlivosti, priznanie právomoci súdu, v ktorého obvode sa nachádza toto miesto, je v súlade so zámerom osobitnej právomoci stanovenej v článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, ktorým je existencia osobitne úzkej väzby medzi pochybením a právomocou súdu v mieste, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti (pozri v tomto zmysle rozsudky Zuid-Chemie, už citovaný, bod 24, a Pinckney, už citovaný, bod 27).

28 Priznanie právomoci súdu v mieste, kde bol sporný výrobok vyrobený, nepochybne zodpovedá požiadavke predvídateľnosti pravidiel právomoci, keďže žalovaný výrobca, ako aj žalujúci poškodený môžu rozumne predvídať, že tento súd bude najspôsobilejší rozhodovať o spore týkajúcom sa predovšetkým konštatovania vady uvedeného výrobku.

29 Treba teda vysloviť záver, že v prípade spochybnenia zodpovednosti výrobcu za chybný výrobok sa za miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, považuje miesto, kde bol predmetný výrobok vyrobený.

30 Napokon, pokiaľ ide o tvrdenie uvádzané pánom Kainzom, že pri výklade osobitnej právomoci v oblasti mimozmluvnej zodpovednosti treba zohľadniť okrem záujmu na riadnom výkone spravodlivosti aj záujem poškodeného, aby sa mu umožnilo podať žalobu na súd členského štátu, kde má svoje bydlisko, nemožno ho prijať.

31 Hoci Súdny dvor už zdôraznil, že účelom článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 nie je práve poskytnúť slabšej strane zvýšenú ochranu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. októbra 2012, Folien Fischer a Fofitec, C-133/11, bod 46), okrem toho treba tiež poznamenať, že výklad pána Kainza, v zmysle ktorého by miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, malo byť miesto, kde bol sporný výrobok odovzdaný konečnému spotrebiteľovi alebo ďalšiemu predajcovi, by vôbec nezabezpečil, že uvedený spotrebiteľ sa bude môcť v každom prípade obrátiť na súdy, kde má bydlisko, keďže toto miesto by sa mohlo nachádzať aj inde, a to aj v inej krajine.

32 V každom prípade prípadná nemožnosť určiť právomoc súdu členského štátu, kde má žalobca bydlisko, na základe objektívnych kritérií, ktoré sa uplatnia pri výklade článku 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, je v súlade so všeobecným pravidlom právomoci súdov podľa bydliska žalovaného uvedeným v bode 21 tohto rozsudku.

33 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na položené otázky odpovedať tak, že článok 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 treba vykladať v tom zmysle, že v prípade spochybnenia zodpovednosti výrobcu za chybný výrobok je miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, miesto, kde bol sporný výrobok vyrobený.

O trovách

34 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 5 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o súdnej právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach treba vykladať v tom zmysle, že v prípade spochybnenia zodpovednosti výrobcu za chybný výrobok je miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok z mimozmluvnej zodpovednosti, miesto, kde bol sporný výrobok vyrobený.

Podpisy